

POSTANOWIENIE

Dnia 12 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Tomczyk

w sprawie R. D., L. P., E. M.

oskarżonych o popełnienie przestępstw z art. 189 § 2 k.k. w zw. z art. 231 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. z 2023 r. poz. 102),

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu 12 maja 2025 r. wniosku Prezesa Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu o wyłączenie go od rozpoznania wniosku sędziego płk. P. T. o wyłączenie go od rozpoznania sprawy o sygn. akt Kz 16/24,

p o s t a n o w i ł:

1. na podstawie art. 41 § 1 i art. 42 § 4 k.p.k. nie uwzględnić wniosku płk. A. C. o wyłączenie go od rozpoznania sprawy Ko 22/25 z wniosku sędziego płk. P. T. o wyłączenie od rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego płk. D. B.;

2. pozostawić bez rozpoznania przesłane przez Prezesa Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu wnioski sędziów Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu: płk. Z. S., ppłk. B. S., płk. P. K., ppłk. P. S., ppłk. A. G., płk. D. B., płk. P. T. o wyłączenie od rozpoznania spraw o wyłączenie innych sędziów o to wnioskujących.

UZASADNIENIE

Do Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu, po wcześniejszym przekazaniu z Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie postanowieniem Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2024 r., sygn. akt I KO 121/24, wpłynęła sprawa z zażaleniem prokuratora Instytutu Pamięci Narodowej Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu na postanowienie Wojskowego Sądu Garnizonowego w Warszawie z 28 czerwca 2024 r. o umorzeniu postępowania karnego między innymi wobec byłego sędziego płk. R. D. oskarżonego siedmiokrotnie o popełnienie przestępstwa z art. 189 § 2 k.k. i art. 231 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2021 r., poz. 177) - z uwagi na brak wymaganego zezwolenia na ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej. Sprawę zarejestrowano pod sygnaturą Kz 16/24.

Z uwagi na to, że wspomniana wyżej sprawa dotyczy sędziego – płk. rez. R. D., który do 2003 r. był Zastępcą Prezesa Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu, sędziowie tego Sądu: płk Z. S., ppłk B. S., płk P. K., ppłk P. S., ppłk A. G., płk D. B., płk P. T. złożyli oświadczenia, w których, powołując się na utrzymywanie wieloletnich stosunków koleżeńskich z płk. rez. R. D., zażądali wyłączenia ich od rozpoznania wspomnianego wyżej zażalenia.

Ze względu na to, że w Wojskowym Sądzie Okręgowym w Poznaniu nie można było utworzyć składu orzekającego w sprawie wyłączenia tych sędziów Prezes tego Sądu zarządził przesłanie sprawy do Izby Karnej Sądu Najwyższego, celem orzeczenia w kwestii wyłączenia ich od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. Kz 16/24, dołączając swój wniosek z 4 marca 2025 r. o wyłączenie go od rozpoznania wniosku sędziego płk. P. T. o wyłączenie go od rozpoznania sprawy o sygn. Kz 16/24.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek sędziego płk. A. C. nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ jego uzasadnienie w zdecydowanej części dotyczy braku możliwości rozpoznania przez wnioskującego sprawy głównej, sygn. akt Kz 16/24. Jedynie w końcowym akapicie zaznacza on przyjacielskie stosunki z innymi sędziami Wojskowego Sądu

Okręgowego w Poznaniu, co jednak nie może wywołać skutku w postaci wyłączenia go od rozpoznania sprawy o sygn. akt Ko 22/25. Dotyczy ona bowiem wniosku sędziego płk. P. T. o wyłączenie go od rozpoznania wniosku o wyłączenie płk. D. B. od rozpoznania wniosku kolejnego sędziego o wyłączenie. Wprawdzie wnioski wszystkich sędziów Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu sformułowane są w sposób zbliżony do wniosku sędziego płk. A. C., to jednak nie dotyczą one spraw, do rozpoznania których zostali wylosowani. Przypomnieć tu trzeba, że Kodeks postępowania karnego nie przewiduje wyłączenia sędziego *in abstracto*. Rozważanie wyłączenia sędziego w oparciu o art. 40 § 1 lub 41 § 1 k.p.k. wchodzi bowiem w rachubę jedynie w odniesieniu do konkretnego sędziego wyznaczonego już do udziału w sprawie, a nie sędziego, który jedynie potencjalnie może zostać do sprawy wyznaczony. Stanowisko to prezentowane jest już w orzecznictwie od dawna (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 23 listopada 2004 r., V KK 195/04; 22 lipca 2009 r., SNO 53/09; 30 czerwca 2010 r., WD 7/10; 10 października 2014 r., SNO 51/14).

Nie ma natomiast żadnych przeszkód do rozpoznania wniosków sędziów o wyłączenie ich od rozpoznawania wniosków innych sędziów o wyłączenie. Nie stanowią bowiem do tego przeszkody najbardziej nawet zażyłe stosunki osobiste między poszczególnymi sędziami. Kwestia ta może mieć znaczenie dopiero przy wyznaczeniu do rozpoznania sprawy głównej, a więc dotycząca stosunków osobistych, zależności służbowych i innych z oskarżonym.

Z tych więc powodów Sąd Najwyższy nie uwzględnił wniosku sędziego płk. A. C. o wyłączenie od rozpoznania sprawy, do której został wylosowany. Natomiast jego wniosek jako Prezesa Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu uznać należy za przedwczesny, albowiem dotyczy wniosków sędziów o wyłączenie ich od rozpoznania spraw Ko. Z tych powodów wnioski tych sędziów o wyłączenie ich od rozpoznania sprawy o sygn. akt Kz 16/24 należało pozostawić bez rozpoznania.

Na marginesie dodać należy, że jedynie sędzia płk P. N. został prawidłowo wyłączony od udziału w sprawie o sygn. akt Kz 16/24 [postanowienie WSO w Poznaniu z 7 stycznia 2025 r., sygn. akt Ko 51/24 (Kz 16/24)].

Końcowo zauważenia wymaga, iż nawet wyłączenie od udziału w sprawie Kz 16/24 wszystkich sędziów – autorów przekazanych Sądowi Najwyższemu oświadczeń – nie powinno spowodować niemożności utworzenia składu orzekającego w Wojskowym Sądzie Okręgowym w Poznaniu. Zamiast wnioskowania o przekazanie sprawy sądowi powszechnemu wydaje się możliwe skorzystanie z instytucji delegowania do tego Sądu sędziów, co do których nie będą występowały okoliczności mogące budzić wątpliwości w zakresie ich bezstronności w niniejszej sprawie. Przekazanie bowiem sprawy do sądu powszechnego, już na tym etapie postępowania, stoi w opozycji do woli ustawodawcy, który wyraźnie rozgraniczył właściwość sądu wojskowego i sądu powszechnego, obejmując sprawę – taką jak ta – kognicją sądu wojskowego.

Z przytoczonych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

[J.J.]

[r.g.]